

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN MALLIRUNKO HARVALUKUISILLE RODUILLE

Mallirunko on tarkoitettu roduille, joissa on viimeisen viiden vuoden aikana rekisteröity alle 250 koiraa. Jalostuksen tavoiteohjelman suositeltava kokonaispituus on näillä roduilla 20-25 sivua.

Hyväksytty SKL-FKK ry:n hallituksessa 8.4.2010.

Rodun XX rotukohtainen jalostuksen tavoiteohjelma

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa pp.kk.vuosi

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa pp.kk.vuosi

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt pp.kk.vuosi

Sisällysluettelo

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	3
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	3
4. RODUN NYKYTILANNE.....	3
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	3
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	4
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta.....	4
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	5
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	5
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	5
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista	5
4.3. Terveys ja lisääntyminen	6
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	6
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet	6
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	7
4.3.4 Lisääntyminen.....	7
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	7
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä hyvinvointi- ja terveysongelmista	7
4.4. Ulkomuoto	8
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	8
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	8
6.1 Jalostuksen tavoitteet	8
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	8
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet.....	9
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	9
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	9

7. LÄHTEET	10
8. LIITTEET	10

1. YHTEENVETO

Korkeintaan 1-2 sivun tiivistelmä JTO:n keskeisistä kohdista.

2. RODUN TAUSTA

Kohdassa kuvataan lyhyesti rodun alkuperä ja kehitys nykyiseen muotoonsa. Mihin käyttötarkoitukseen rotu on alun perin jalostettu? Onko rodun käyttötarkoitus eri maissa erilainen?

Lisäksi kerrotaan rodun historia Suomessa: koska ja miten rodun ensimmäiset koirat tulivat Suomeen, miten kasvatus alkoi ja koiramäärä kehittyi? Lisäksi voidaan liittää tieto kasvattajien lukumäärästä ja heidän pentuemääristään sekä koko rodun vuosittaisista pentujen ja pentueiden lukumääristä.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Kohdassa käydään läpi rodun järjestöorganisaatiota ja sen historiaa sekä jalostuksen ohjausta rotujärjestössä. Nykyinen rotua harrastava yhdistys tai järjestö ja sen perustamisvuosi? Mahdollisen rotujärjestöoikeuden alkamisajankohta? Mahdolliset aiemmat rotujärjestöt? Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä sekä lyhyesti jalostusorganisaation rakenne?

Kohdassa kerrotaan myös rodun jalostustoimikunnan tehtävistä.

Tekstit voidaan lainata suoraan rotuyhdistyksen ja/tai -järjestön kotisivuilta, lähde mainiten.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Kohdassa kuvataan rodun kannan kokoa ja jalostuspohjan laajuutta. Lisäksi kohdassa annetaan lukijalle tietoa perinnöllisen monimuotoisuuden merkityksestä sekä monimuotoisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Tätä tarkoitusta varten voidaan käyttää Kennelliiton internetsivuilla kohdassa ”Jalostus ja kasvatus” ja siellä ”artikkelit” olevaa mallitekstiä.

Mukaan liitetään seuraavat Koiranetin taulukot:

1. Vuositilasto – rekisteröinnit (rodun rekisteröinnit, isien ja emien lukumäärä, keskimääräinen jalostukseenkäyttöikä sekä sukusiitosprosentti viimeisen 10-15 vuoden aikana)

2. Viimeisen 10-15 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 urosta, niiden syntymävuodet, pentueiden ja pentujen kokonaislukumäärä sekä toisen polven jälkeläisten lukumäärä

3. Viimeisen 10-15 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 narttua, niiden syntymävuodet, pentueiden ja pentujen kokonaislukumäärä sekä toisen polven jälkeläisten lukumäärä

Jalostusurokset ja -nartut saa listattua Koiranetin jalostustilastoista (jalostustilastot → jalostukseen käytetyt urokset → asetetaan haluttu ajanjakso; ryhmittely: uros. Ja sama nartuille. Jälkeläismäärä lasketaan koiran koko jalostusuran ajalta, joten tässä kohtaa tarkastellaan viimeistä saraketta: "Yhteensä pentuja").

Taulukoiden sisällön perusteella tehdään arvio koirien jalostuskäytön monipuolisuudesta. Kerrotaan myös koirien ja sukulinjojen lukumääristä tärkeimmissä rodun kasvatusmaissa. Ainakin seuraavia asioita käydään läpi:

- Millaiset rodun rekisteröintimäärät Suomessa ovat? Ovatko rekisteröinnit kasvussa vai laskussa? Kuinka suuria koiramääriä rotua kasvattavissa tärkeimmissä maissa on?
- Onko ulkomailla saatavissa vierassukuisia jalostuskoiria? Onko rodussa olemassa erillisiä sukulinjoja? Monennestako polvesta ensimmäiset, kaikkien koirien sukutaulussa toistuvat nimet yleensä löytyvät?
- Onko rodun sukusiitosaste liian korkea? Jos on, mitä se merkitsee yksittäisille koirille ja koko rodulle? Ohjelmassa on mainittava, että Koiranetin ilmoittama sukusiitosaste on muilla kuin kotimaisilla roduilla laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta. Sen kehitysmuutosta on kuitenkin tärkeä. Jos ohjelmassa esitettävät sukusiitosasteet on saatu muualta kuin Koiranetistä, tulee niiden yhteydessä mainita kuinka monta sukupolvea laskennassa on ollut mukana.
- Millaiset ovat jalostuskoirien käyttömäärät, onko joitakin koiria käytetty populaation kokoon nähden liikaa? Suositeltava yläraja yksittäisen koiran jälkeläismäärälle pienilukuisissa roduissa on 2-3 pentuetta tai 5 % laskettuna neljän vuoden rekisteröintimäärästä.
- Onko joillakin koirilla liian runsas toisen polven jälkeläismäärä? Tässä suositeltava yläraja on kaksi kertaa niin suuri kuin ensimmäisen polven jälkeläisissä.
- Onko runsaimmin käytettyjen jalostuskoirien joukossa lähisukulaisia?
- Onko rodussa toistettu samoja yhdistelmiä?
- Yhteenveto tärkeimmistä rodun jalostuspohjaa kaventavista tekijöistä (yksittäisten koirien tai linjojen liian runsas jalostuskäyttö, sukulinjojen vähyys, rodun koirien maailmanlaajuisesti pieni lukumäärä tms.)?

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

- Tämän päivän keskimääräinen tilanne luonteissa mahdollisia ongelmia alleviivaten. Tämä voi (luonteen arviointiin käytettävien virallisten tulosten puuttuessa) perustua kasvattajien ja harrastajien käsitykseen rodussa esiintyvistä luonteen ja käyttäytymisen vaihtelusta.
- Onko rodun yksilöiden käyttäytymisessä eroa eri maiden välillä?
- Ihannerotuprofiiliin vertailu todelliseen. Jos koirat eivät vastaa ihannerotuprofiilia, kuinka tilanne pyritään korjaamaan?

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

- Mihin rodun koiria on alun perin käytetty; kuinka koira työskentelee ja mitä ominaisuuksia ko. työ vaatii?
- Missä määrin alkuperäiselle tarkoitukselle on käyttöä tänä päivänä Suomessa tai rodun kotimaassa?
- Miten rodun koirien käyttäytymistarpeet saadaan täytettyä nykyisissä olosuhteissa?
- Missä kokeissa rodun edustajia on kilpaillut ja millaisia tuloksia ne ovat saavuttaneet?
- Millaisia arviointeja rodun koirat ovat saaneet käyttäytymisestään näyttelyissä?

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

- Eroahdistuksen yleisyys (omistajakysely)
- Lisääntymiskäyttäytyminen: juoksujen välit, imettämis aika, luonnollinen astuminen yms. (kasvattajakysely)
- Sosiaalinen käyttäytyminen (suhtautuminen vieraisiin koiriin tai ihmisiin, aiheeton aggressiivisuus)
- Pelot, ääniherkkyys (millaisia pelkoja rodussa esiintyy)
- Onko rodussa rakenteellisia tai terveydellisiä seikkoja, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen?

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Kohdassa esitetään rodun PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelmaan tehdyt muutokset ja niiden voimaantulovuosi.

Lisäksi esitetään yhteenveto PEVISA-ohjelmaan sisällytetyistä vioista ja sairauksista. Kussakin kohdassa kerrotaan lähde, josta tieto on peräisin (omistaja- tai kasvattajakysely, kirjallisuus, Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä).

Kustakin sairaudesta esitetään

- lyhyt kuvaus - voidaan käyttää Kennelliiton internetsivuilla kohdassa ”Jalostus ja kasvatustietojärjestelmä” ja siellä ”artikkelit” olevia mallitekstejä
- periytymistapa ja –aste, jos ne tiedetään
- mahdolliset jalostusrajoitukset
  - jollei näitä ole, annetaan ohje, miten sairauteen suhtaudutaan jalostuksessa
- jalostustietojärjestelmästä saatava yhteenveto tutkimustuloksista 10-15 vuoden ajalta
- miten sairaus vaikuttaa
  - koiran jokapäiväiseen elämään
  - koiran käyttöön käyttötarkoitukseensa
- tietoa sairauden esiintymisestä muissa maissa
  - etenkin rodun kotimaassa
  - niissä maissa, joista tapahtuu jalostuskoirien maahantuontia

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Kohdassa esitetään lyhyesti merkittävät ja yleisesti esiintyvät sairaudet, joita ei ole mukana rodun PEVISA-ohjelmassa, mutta joita rodulla tiedetään esiintyvän Suomessa ja ulkomailla. Kustakin sairaudesta pyritään antamaan seuraavat tiedot:

- lyhyt kuvaus - voidaan käyttää Kennelliiton internetsivuilla kohdassa ”Jalostus ja kasvatustietojärjestelmä” ja siellä ”artikkelit” olevia mallitekstejä
- esiintymistiheys rodussa
- periytymistapa – ja aste, jos ne tiedetään
- miten sairaus vaikuttaa

- koiran jokapäiväiseen elämään
- koiran käyttöön käyttötarkoitukseensa
- jalostukseen
- annetaan ohje, miten sairauteen suhtaudutaan jalostuksessa

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kohdassa esitetään Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmän mukainen tilasto rodun yleisimmistä kuolinsyistä ja -iästä sekä muita asiaa kuvaavia tilastoja, jos tällaisia on saatavilla.

4.3.4 Lisääntyminen

Kohdassa esitetään tietoa rodun lisääntymisestä. Rodun keskimääräinen pentuekoko esitetään 10-15 vuoden ajalta (saatavilla jalostustietojärjestelmän vuositilastoista). Lisäksi kirjataan, onko rodun koirien lisääntyminen vaivatonta ja helppoa vai esiintyykö rodussa seuraavia asioita:

- astumisvaikeuksia
- tiinehtymisvaikeuksia
- synnytysongelmia
- pentujen hoitoon liittyviä ongelmia
- pentukuolleisuutta
- synnynnäisiä vikoja ja epämuodostumia

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Onko rodulla ulkomuotoon liittyviä anatomisia piirteitä, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai hyvinvointiongelmille (esim. entropionille, ektropionille, kyynelkanavien tukkeutumiselle, hengitysvaikeuksille, luusto-ongelmille)?

Onko koirien rakenteessa luonnollista lisääntymistä vaikeuttavia ongelmakohtia?

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä hyvinvointi- ja terveysongelmista

Kohdassa listataan kohtien 4.3.1-4.3.5 perusteella rodun terveyden ja lisääntymisen keskeisimmät ongelmakohdat. Listauksen lisäksi pohditaan ongelmien mahdollisia syitä.

4.4. Ulkomuoto

Kohdassa esitetään rodun rotumääritelmä ja pohditaan poikkeako rodun koirien nykyinen ulkomuoto joiltain osiltaan rotumääritelmästä. Mahdollistaako rodun nykyinen rakenne käyttötarkoituksen, johon rotu on jalostettu?

Onko rotumääritelmässä vaatimuksia, jotka altistavat koirat hyvinvointiongelmille?

Rodun koirien näyttelyaktiivisuus ja minkälaisia tuloksia koirat ovat näyttelyissä saaneet (Koiranet)?

Mitkä ovat käyttötarkoituksen kannalta välttämättömimmät rakenne- ja ulkomuoto-ominaisuudet (→ huomioitava ulkomuotoarvosteluissa ja jalostuksessa)?

Mitkä ovat koirien rakenteen ja ulkomuodon keskeisimmät ongelmakohdat?

5. YHTEENVETO Aiemman Jalostuksen Tavoiteohjelman Toteutumisesta

Jos rodulla on aiemmin ollut jalostuksen tavoiteohjelma, käydään läpi siinä asetetut tavoitteet, tehdyt toimenpiteet sekä tavoitteiden toteutuminen. Jos tavoitteita ei ole saavutettu, pohditaan syitä tähän.

6. Jalostuksen Tavoitteet ja Toteutus

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Kohdassa tehdään lyhyt yhteenveto rodun nykyisestä käyttömuodosta ja siitä miten se vaikuttaa rodun jalostustavoitteisiin. Esimerkiksi seurakoiraksi käytettävän rodun tulee olla käyttäytymiseltään sosiaalinen ja avoin.

Kohdassa tehdään yhteenveto rodun säilytettävistä hyvistä puolista sekä parannettavista jalostuspohjaan, luonteeseen, terveyteen ja lisääntymiseen sekä ulkomuotoon liittyvistä ongelmakohdista.

Kohdassa esitetään myös seuraavan viiden vuoden tavoitteet kyseisten asioiden suhteen.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Kohtaan listataan rotujärjestön asettamat, jalostustavoitteiden toteutumista tukevat suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien tasosta eri ominaisuuksissa. Kohdassa mainitaan myös suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle. Näitä suosituksia voidaan käyttää esimerkiksi poikkeuslupa-anomuksien yhteydessä, kun määritetään yhdistelmän jalostuksellisia arvoja. Suositusten tulee siten olla riittävän tarkkoja ja yksiselitteisiä.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Kohdassa esitetään toimenpiteet, joilla rotujärjestö pyrkii saavuttamaan asetetut tavoitteet. Toimenpiteinä voivat olla esimerkiksi PEVISA-ohjelma, rodun koirien ominaisuuksien kartoitus kyselyiden avulla, kasvattajien, pennunostajien ja ulkomuototuomarien kouluttaminen sekä tiedon jakaminen rodun tilasta, jalostustavoitteista ja jalostussuosituksista.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Kohdassa käydään läpi rodun jalostuksen suurimmat uhat ja ongelmat. Millaisena nähdään rodun kasvatus tulevaisuudessa? Miten uhat ja ongelmat voidaan ottaa huomioon?

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Kohdassa esitetään kohdan 6.3 toimenpiteet aikatauluineen ohjelman eri vuosille.

Lisäksi kohdassa käydään läpi keinot, joilla rotujärjestö seuraa JTO:n ja rodun PEVISA-ohjelman vaikutusta. JTO:n kohdassa 4 esille tuotua rodun tilaa ja sen kehittymistä on seurattava käytettävissä olevien lähteiden avulla jatkuvasti.

PEVISA-ohjelman vaikutus kirjataan esimerkiksi kahden vuoden jaksoissa seuraamalla tutkittujen koirien lukumäärää, tutkittujen osuutta suhteessa syntyneiden lukumäärään sekä terveiden ja sairaiden koirien lukumäärää ja osuutta. Jos rodun PEVISA-ohjelma sisältää rekisteröinnin raja-arvoja, liitetään mukaan ohjelman vuoksi jalostuksen ulkopuolelle jääneiden koirien vuosittainen osuus suhteessa tutkittuihin koiriin. Seuranta tehdään syntymävuoden perusteella, jolloin tilasto laahaa aina hieman jäljessä, koska tutkittavien koirien on useimpien sairauksien kohdalla oltava vähintään 12-18 kk ikäisiä. Kymmenen edellisen (käyttökelpoisen) vuoden tiedot liitetään JTO:n seuraavan päivityksen yhteydessä kohtaan 5.

Taulukon perusteella käydään läpi PEVISA-ohjelman vaikutusta JTO:n kohdassa 5: onko terveiden koirien osuus lisääntynyt? Onko tutkittujen koirien osuus tarpeeksi suuri johtopäätösten tekemiseen? Onko raja-arvo sopiva, vai voidaanko sitä kiristää?

Esimerkki: lonkkanivelen kasvuhäiriö, rodulla raja-arvo C, taulukko poimittu Koiranetistä 20.11.2009, joten käyttökelpoista tietoa kertynyt vasta vuoteen 2007 asti

Syntymävuosi	Syntyneitä	Tutkittuja	Terveitä (A,B)	Sairaita (C,D,E)	Pois jalostuksesta (D,E)
1998-1999	16	3 (19%)	1 (33%)	2 (66%)	1 (33%)
2000-2001	8	7 (88%)	2 (28%)	5 (72%)	3 (43%)
2002-2003	13	6 (46%)	2 (33%)	4 (67%)	3 (50%)
2004-2005	10	4 (40%)	1 (25%)	3 (75%)	2 (50%)
2006-2007	32	2 (6%)	1 (50%)	1 (50%)	1 (50%)
2008-2009	6	0	-	-	-
1998-2007	79	22 (28%)	7 (32%)	15 (68%)	10 (45%)

7. LÄHTEET

8. LIITTEET

Liitteiksi voidaan laittaa esimerkiksi yhteenvetoja terveys- ja luonnekyselyiden tuloksista tai rodun jalostukseen liittyviä tietoartikkeleita.